

N:o 152.

Af herr **J. Widén**, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 6 februari 1849 angående viss tid för klander af husesyn mellan enskild jordegare och landbo.

Uti nådlig proposition, n:o 9, till innevarande års Riksdag föreslår Kongl. Maj:t sådant tillägg till kongl. förordningen den 6 februari 1849 angående viss tid för klander af husesyn mellan enskild jordegare och landbo, att hvad i nämnda förordning är stadgadt för det fall, att till- eller afträdeshusesyn förrättas af två nämndemän skall ega tillämpning jemväl der sådan syn hålles af ojäfvige män, hvilka förr varit nämndemän inom det tingslag, der synen eger rum, och vid tiden för synens hållande äro till dylik befattning inom tingslaget valbare.

Denna proposition är föranledd af Riksdagens skrifvelse den 8 maj 1900, uti hvilken begärts förslag till lagändring i ofvan antydda riktning; och var denna skrifvelse åter föranledd af en utaf enskild riksdagsman väckt motion i frågan. Af dessa framgår, att det praktiska ändamål, man med det ifrågasatta lagstadgandet velat vinna, är att afhjelpa den svårighet, som nu, då valfriheten är inskränkt till tjänstgörande nämndemän, understundom förefinnes att finna fullt lämplige syneförrättare.

Det gifves emellertid en annan till samma mål syftande ändring uti ifrågavarande stadganden, hvars vidtagande samtidigt synes mig förtjena tagas under öfvervägande: upphäfvande af den inskränkning i afscende på syneförrättarne, att de skola vara från det härad eller tingslag, der synen eger rum.

I husesynsordningen af den 18 juli 1681 föreskrefs, att, när bonde eller annan åbo ville hemman tillträda, husbonden egde kalla till vittnes

tvenne nämndemän eller andre trovärdige dännemän», som strax tillsyna honom husen hvar för sig. Enligt detta stadgande torde det icke hafva varit af någon betydelse, om syneförrättarne eller »vittnena» varit från det härad, der egendomen var belägen, alltid de eljest varit lämplige.

I 1734 års lag, byggningsbalken kap. 27 § 8 föreskrifves, att sådan husesyn, som här är i fråga, skall hållas genom »tvenne oväldige män af nämnden»; och i kongl. förordningen den 6 februari 1849 återgifves detta så, att det skall ske af »två nämndemän i behörig ordning». Det sätt, hvarpå dessa stadganden, särskildt det förstnämnda af dem, affattats, gifver väl vid handen, att lagstiftarne tänkt på ledamöter af en viss nämnd, det härads nämnd, der synen skulle hållas. Men, måhända såsom reminiscens från den tid, då husesynsordningens föreskrifter gälde, har stadgandet i praktiken, åtminstone icke allestädes, gifvits en deremot svarande tillämpning. Det har varit rätt vanligt att vid sådan syn användts äfven ut-härads nämnd, då nämndemän inom samma härad icke funnits, som varit villige eller af andra skäl; i allmänhet torde man dock hafva hållit sig till nämndemän inom domsagan.

Såvidt känt är, hafva dylika syner ända tills på sista tiden icke blifvit underkända af domstolarne. Men genom Kongl. Maj:ts domar den 26 oktober 1897 och den 19 oktober 1899 har numera uttryckligen fastslagits, att gällande stadganden äro så att förstå, att husesyn, för att tillerkännas egenskap af laga till- eller afträdessyn, måste vara förrättad af två ledamöter af häradsnämnd. Och genom det nu föreslagna tillägget till 1849 års förordning har bestämts, att syneförrättarne skola vara från det tingslag, der synen eger rum.

Att syneförrättarne ovilkorligen skola tagas från det härad eller det tingslag, der synen skall ega rum, är, enligt min mening, en inskränkning, som betingas hvarken af principiella grunder eller förhållandena i öfrigt. Det gifves naturligen fall, der det kan vara vida förmånligare att få taga nämndemän från annat härad; belägenheten af en egendom kan vara sådan, att nämndemän från annat härad både bo mycket närmare och känna bättre till förhållandena än de, som kunna erhållas från det härad, der egendomen ligger. Understundom kan det möta rätt stora svårigheter att från samma härad få nämndemän, som äro villiga och lämpliga att förrätta synen — nämndemän äro nemligen icke skyldige att åtaga sig syneförrättningar af ifrågavarande slag; eller ock kunna de vara hindrade att göra det, innan den tid är ute, hvarinom synen bör hållas.

Visserligen kan tyckas, att dessa olägenheter skulle vara erforderligen afhjelpa, om, såsom Kongl. Maj:t nu föreslår, till syneförrättning äfven få tagas f. d. nämndemän från tingslaget. Härigenom erhålles ock utan

tvifvel i regel ett större antal personer att välja på. Men olägenheterna kunna i allt fall qvarstå. Förutvarande nämndemän torde i många, för att ej säga de flesta, fall vara, der de tjenstgjort någon längre tid, till följd af ålder och, der de tjenat kortare, af andra skäl mindre skickade till nu ifrågavarande slags förrättningar. Ett, åtminstone i vissa fall, verksammare sätt att uppnå det åsyftade målet är att utsträcka rätten att taga syneförrättare, så att de ej nödvändigtvis behöfva vara från det tingslag, der synen hålles. Enligt min uppfattning är detta sätt det naturligaste och det, som både teoretiskt och praktiskt ställer sig lämpligast.

För att erhålla en begränsning, hvilken torde vara erforderlig, på det ej syneförrättare måtte kunna väljas från alldeles för vidt aflägsna trakter, torde dock i enlighet med det förfarande, som hittills i de flesta fall, då synemän tagits utom häradet, iakttagits, böra föreskrifvas, att de skola vara från något af de tingslag, som tillhöra samma domsaga, der egendomen är belägen. För alla de domsagor, hvilka utgöras af två eller flere tingslag — och dessa äro, enligt hvad justitieombudsmannen i sin till årets Riksdag afgifna embetsberättelse upplyser, två tredjedelar af samtliga domsagor i riket — skulle, äfven med den antydda begränsningen, en lagändring i den af mig här ofvan utvecklade riktningen erhålla stor betydelse. En liknande princip har ock hos oss förut veder-tagits uti kongl. förordningen den 20 november 1845 angående gemensamma ransakningshäkten och tingsställen för särskilda härad.

Vill man åter hafva begränsningen mindre snäf, torde detta kunna lämpligen åstadkommas genom att tillåta, att synemän må tagas jemväl från angränsande domsaga.

På det Riksdagen må blifva i tillfälle att, i sammanhang med den af Kongl. Maj:t nu föreslagna lagändringen, pröfva jemväl den af mig uppkastade frågan, har jag därför, på grund af ofvanstående, velat vörd-samt hemställa,

att Riksdagen måtte besluta, att den genom Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition föreslagna lagen må erhålla följande lydelse:

»Häri genom förordnas som följer:

Hvad i förordningen den 6 februari 1849 angående viss tid för klander af husesyn emellan enskild jord-egare och landbo är stadgad för det fall, att till- eller afträdeshusesyn förrättas af två nämndemän, skall ega tillämpning jemväl der nämndemännen eller någondera af dem tillhöra annat tingslag inom den domsaga, der synen eger rum (eventuellt: eller annan angränsande

domsaga) eller sådan syn hålles af ojäfvige män, hvilka förr varit nämndemän inom något till sådan domsaga hörande tingslag och vid tiden för synens hållande äro till dylik befattning inom tingslaget valbare.

Anhålles om remiss till lagutskottet, hvilket torde föreslå den omredigering af stadgandet, som till äfventyrs kan finnas erforderlig.

Stockholm den 26 januari 1901.

Johan Widén.

N:o 153.

Af herr **P. Waldenström**, *angående ändring af 27 § i kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.*

År 1894 infördes i riksdagsordningen § 25 följande bestämmelse: »Äro valsedlar till större antal än hälften ogilda och finnes det inverka på valets utgång, varde nytt val anställt». Anledningen dertill var, att i Stockholm ett riksdagsmannaval blifvit förryckt genom kassering af mer än halfva antalet valsedlar. Vid stadsfullmäktigeval i Gefle sistlidne december månad inträffade något alldeles likartadt. Ej mindre än 1,158 röstsedlar eller omkring $\frac{2}{3}$ af hela antalet afgifna kasserades, hvarigenom i stadsfullmäktige insattes tre personer, hvilka annars skulle hafva fallit igenom. Samma skäl, som föranledde den nyss nämnda grundlagsändringen, synes därför böra föranleda motsvarande ändring i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862. Jag tillåter mig därför föreslå,

att Riksdagen må besluta sådan ändring af § 27 i kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad den